

STIMULUS-RESPONS-KONSEKVENNS

***Stimulus** (en stimulus flere stimuli), er inntrykk som pirrer sansene våre. Alt sansene våre kan oppfatte kalles stimuli.*

***Respons** er en avgrensning av atferdsstrømmen. I vår sammenheng er det formålstjenlig å kalle det "individets svar" på en eller flere stimulus.*

***Konsekvens** benyttes her i betydningen av hvordan atferden oppleves som formålstjenlig eller ikke for hunden. Er konsekvensen av atferden/responsen positiv for individet kaller vi det for positiv konsekvens, og da vil hunden fortsette å benytte denne atferden. En negativ konsekvens vil føre til at atferden etter en tid vil opphøre.*

La oss tenke oss vår lille valp som for første gang fikk se en dame med oppslått paraply. Stimulus (d.v.s. alt som kan oppfattes av sansene våre) er altså en dame med paraply. Det er den forutgående hendelse. Atferden eller responsen er bjeffing, knurring, eventuelt glefsing. Damen liker ikke dette og går. Konsekvensen for hunden er at den farlige damen forsvinner. Atferden var hensiktsmessig for hunden i den forstand at det farlige forsvant.
(Noen vil kanskje tenke, hvorfor ikke straffe valpen? Det bør unngås fordi det kan sette lokk på en naturlig atferdsserie. Det kommer jeg tilbake til senere.)

Vi bør legge forholdene til rette slik at denne atferden ikke lønner seg. Det farlige **blir** når valpen bjeffer.

I slike tilfeller bør man la valpen få møte mange slike "farlige" damer. Den må få erfare at slike utfall ikke fører til at damen går, men blir. Valpen må i tillegg få anledning til å avreagere eller oppleve at det farlige egentlig er ufarlig.

Figurantene vi bruker kan sette seg ned med ryggen til valpen og være passive til valpen selv finner ut at det farlige er ufarlig og søker kontakt. Paraplyen kan slås sammen og legges på bakken i begynnelsen av en slik treningsperiode.

Mange av oss har opplevd hunder som bjeffer på ringeklokken. Den forutgående hendelse er altså at ringeklokken ringer. Responsen til hunden er bjeffing. Det er den bjeffingen vi vil ha bort.

For hunden har bjeffingen vært formålstjenlig fordi eierne har "skyndet" seg til døren og åpnet den. Bjeffingen må føre til at døren ikke blir åpnet. Hunden må erfare at det å tie stille fører til at døren blir åpnet. Her trenger man tålmodige figuranter på utsiden.

I begynnelsen vil nok frustrasjonen være stor hos hunden. Eieren forblir rolig i stolen helt til hunden tier still, da går han rolig mot døren. Bjeffer hunden, stopper eieren. Stillheten kan gjerne forsterkes med en godbit. Poenget er at bjeffingen ikke fører til at eier går mot døren eller at døren blir åpnet.

Konsekvensen av bjeffingen må bli negativ for hunden.

Jeg skal komme med nok et eksempel på hvordan hunder lærer seg hva som er formålstjenlig atferd.

En kursdeltaker jeg hadde på grunnkurs for noen år siden kunne ikke forstå hvorfor hunden absolutt skulle skrape opp den fineste teakdøren i huset når den ville ut. Det var jo ikke ytterdøren engang. Vel i fellesskap så fant vi ut hvordan det hadde startet.

Da hunden var 7 måneder gammel hadde eieren en snekker som arbeidet i husets kjeller. Etter noen morgener begynte hunden å bjeffe ustyrlig når snekkeren kom. Hunden viste stor interesse for å komme ut til arbeideren. Den bjeffet, hoppet opp i vindusposten og løp rastløs frem og tilbake i stuen. Etter noen dager klorte den tilfeldigvis på den pene teakdøren inn til stuen.

Den døren ville ikke fruen i huset ha oppskrapt så derfor åpnet hun ytterdøra promte. Aha, "tenkte" valpen jeg må altså klore på teakdøren for å komme ut å hilse på snekkeren.

Dette utviklet seg til at hunden styrte eieren slik at den bare klorte på teakdøren når den ville ut. For å få slutt på denne kloreatferden fikk eieren beskjed om å sette hunden på "glattcelle" eller sosial utestenging hver gang den klorte på teakdøren. I praksis førte kloring på døren til at hunden ble ført inn på badet hver gang den klorte på døren, og den kom ikke ut fra badet før den var stille. Vel, det hører med til historien at baderomsdøren ble ødelagt før hunden sluttet å klore på teakdøren og baderomsdøren. Det tok 4 uker og "en baderomsdør" å få slutt på de uønskede atferdene.

Det krever tid å finne ut hva som ligger forut for atferden og deretter å endre betingelsene slik at uønsket atferd ikke blir formålstjenlig for hunden. Det tar ofte lang tid å få snudd vaner hunden har, men det finnes ingen enkle "piller" i handelen som fikser uønsket atferd på en, to, tre. Straff hemmer atferd hvis den er **tilpasset (ikke for mild, ikke for hard) og settes inn hver gang** uønsket atferd skjer, men det har sine begrensninger. Har hunden en uønsket atferd som fører til positiv konsekvens, må den konsekvensen snus til å bli negativ. Da vil den uønskede atferden opphøre. Under følger et skjematisk oppsett for analyse av problem atferd.

Forutgående hendelse, stimulus

atferd, respons

konsekvens, positiv eller negativ for hunden.

Hva er det som fører til problematferden, og hva oppnår hunden med problematferden? Finner du svar på nevnte spørsmål er første viktige skritt tatt.

Det er ikke gjort i en fei å bli kvitt en problematferd, men med systematisk trening vil man nå langt over tid.